

Türkiye Milli Pediatri Derneği
1958

61 Türkiye Milli
Pediatri Kongresi
2. Kosova - Türkiye Pediatri Kongresi
16. Milli Çocuk Hemşireliği Kongresi

ÇOCUKLARDA VİTAMİN VE MİNERAL KULLANIMI NE ZAMAN GEREKİR?

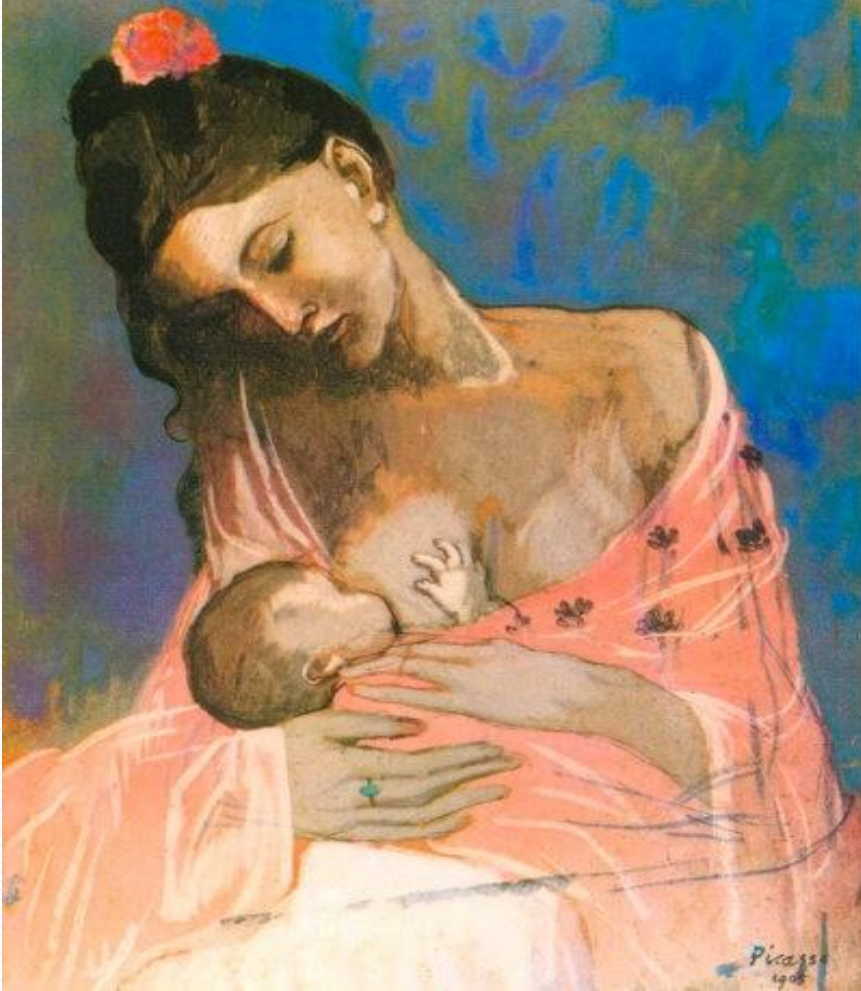

İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı
Beslenme ve Metabolizma Bilim Dalı

Prof. Dr. Gülden Gökçay

Akış

- Güncel durum
- Eksiklik riski
- Öneriler
- Destek

"Anne ve çocuk"

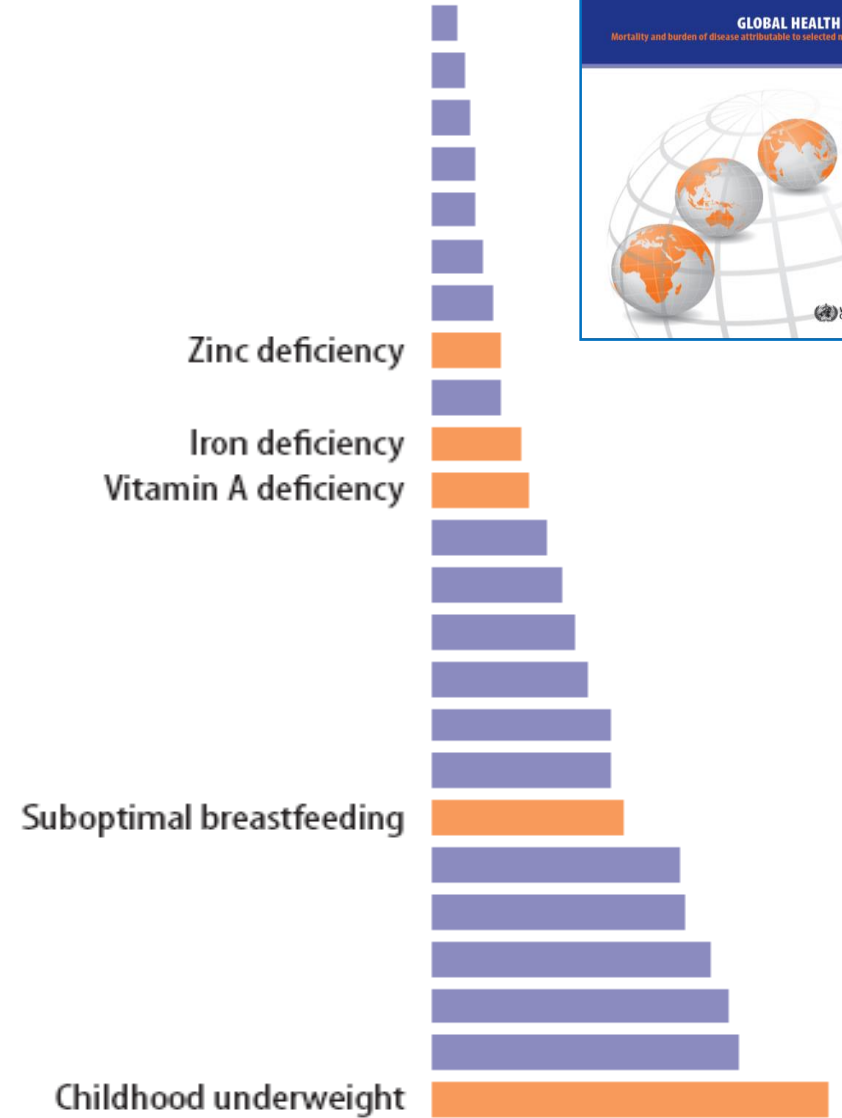
Pablo Picasso

Hayata sağlıklı başlamak ve devam etmek önemli

Çocuk hekiminin görevi çok ...

Küresel Sağlık Riskleri

- Çocuklarda **DÜŞÜK TARTI**
- Yetersiz **ANNE SÜTÜ** alma
- **A VİTAMİNİ, DEMİR, ÇİNKO** eksikliği
- Çalışmalar **KALSİYUM, FOLAT, İYOT, B₁₂, D VİTAMİNİ** eksikliği

DSÖ, 2009

6 ay-5 yaş çocuklarda
mikrobesin eksikliği %50'lerde
2 bilyonu etkiliyor

**Demir, A vitamini, iyot, folat ve
çinko eksiklikleri**

International Micronutrient
Malnutrition Prevention and
Control (IMMPaCT)

**COMPREHENSIVE
IMPLEMENTATION
PLAN
ON MATERNAL,
INFANT AND
YOUNG CHILD
NUTRITION**

World Health
Organization

Dietary Reference Intakes (DRIs): Recommended Dietary Allowances and Adequate Intakes, Vitamins*

Food and Nutrition Board, Institute of Medicine, National Academies

Life Stage Group	Vitamin A (mcg/d) ^a	Vitamin C (mg/d)	Vitamin D (IU/d) ^{b,c}	Vitamin E (mg/d) ^d	Vitamin K (mcg/d)	Thiamin (mg/d)	Riboflavin (mg/d)	Niacin (mg/d) ^e	Vitamin B ₆ (mg/d)	Folate (mcg/d) ^f	Vitamin B ₁₂ (mcg/d)	Pantothenic Acid (mg/d)	Biotin (mcg/d)	Choline (mg/d) ^g
Infants														
Birth to 6 mo	400*	40*	400	4*	2.0*	0.2*	0.3*	2*	0.1*	65*	0.4*	1.7*	5*	125*
6 to 12 mo	500*	50*	400	5*	2.5*	0.3*	0.4*	4*	0.3*	80*	0.5*	1.8*	6*	150*
Children														
1-3 yr	300	15	600	6	30*	0.5	0.5	6	0.5	150	0.9	2*	8*	200*
4-8 yr	400	25	600	7	55*	0.6	0.6	8	0.6	200	1.2	3*	12*	250*

Dietary Reference Intakes (DRIs): Recommended Dietary Allowances and Adequate Intakes, Elements

Food and Nutrition Board, Institute of Medicine, National Academies

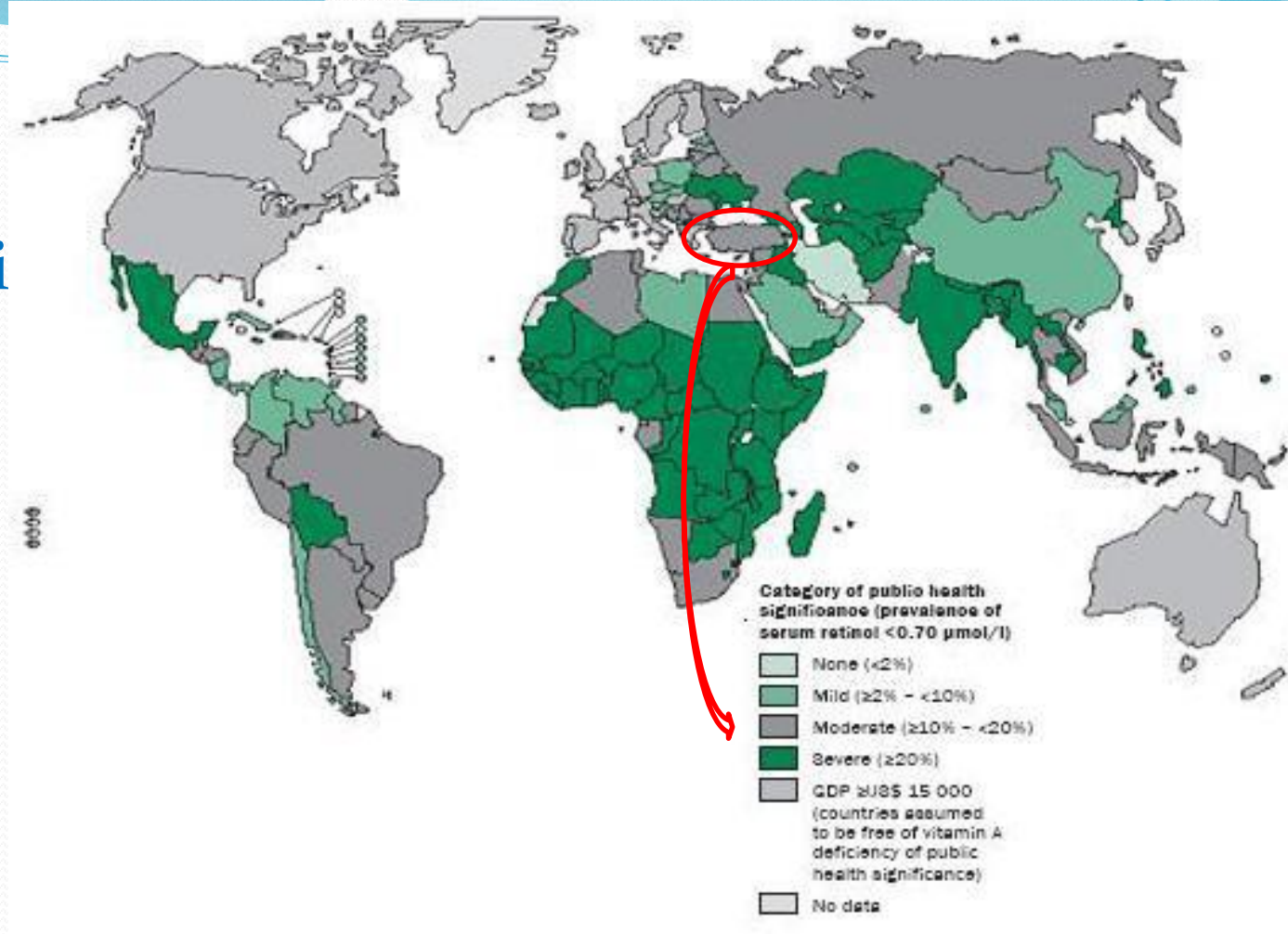
Life Stage Group	Calcium (mg/d)	Chromium (mcg/d)	Copper (mcg/d)	Fluoride (mg/d)	Iodine (mcg/d)	Iron (mg/d)	Magnesium (mg/d)	Manganese (mg/d)	Molybdenum (mcg/d)	Phosphorus (mg/d)	Selenium (mcg/d)	Zinc (mg/d)	Potassium (g/d)	Sodium (g/d)	Chloride (g/d)
Infants															
Birth to 6 mo	200*	0.2*	200*	0.01*	110*	0.27*	30*	0.003*	2*	100*	15*	2*	0.4*	0.12*	0.18*
6 to 12 mo	260*	5.5*	220*	0.5*	130*	11	75*	0.6*	3*	275*	20*	3	0.7*	0.37*	0.57*
Children															
1-3 yr	700	11*	340	0.7*	90	7	80	1.2*	17	460	20	3	3.0*	1.0*	1.5*
4-8 yr	1000	15*	440	1*	90	10	130	1.5*	22	500	30	5	3.8*	1.2*	1.9*

A vitamini eksikliği

- 45 ülkede ciddi eksiklik
(Afrika, Güney-Doğu Asya)
- 122 ülkede sınırda eksiklik
- 190 milyon çocuk,
- 19 milyon gebe etkileniyor
- 6-59 ay çocuk ölümlerinin %23'ünün nedeni

Türkiye

- Eksiklik nedeniyle kaybedilen çocuk: 2600
- Subklinik eksiklik (< 6 yaş): %18

WHO, UNICEF Kasım, 2009

A Vitamini Eksikliği

- İzmir yöresi
- 24-59 ay, 101 çocuk
- Eksiklik % 2 (serum retinol <10 µg/dl)
- Subklinik eksiklik %18 (serum retinol 10-20 µg/dl)
  - Retinol düzeyleri ile yaşa ve boya göre tartı arasında pozitif korelasyon (p<0.05)

*5 yaş altı çocukların beşte birinde A vitamini eksikliği
Malnütrisyonu olan çocuklarda destek öneriliyor*

(Midyat ve ark. Acta Paediatrica, 2011)

A Vitamini Eksikliği Gelişmekte Olan Ülkelerin Sorunu

- Okul öncesi çocuklar, gebeler riskli
Enfeksiyon hastalıklarında (ishal, kızamık) morbidite, mortalite artışı
- Anne sütü eksiklikten koruyucu

Riskli bölgelerde, annede eksiklik sıklığı > %20

- Emziren anneye postpartum ilk 6 hafta 200,000 IU A vitamini desteği çocuk mortalitesinde azalma

WHO/UNICEF

Vitamin A

Kimlere A Vitamini Desteği Gerekir?

- İlk 6 ayda çocuklarda koruyucu tedavi önerilmiyor
- 6-59 aylık çocuklara A vitamini eksikliğinin objektif olarak saptanması
(*Serum retinol < 0.7 $\mu\text{mol/l}$, > %20 popülasyon*)
veya eksikliğe bağlı gece körlüğü >% 1, A vitamini desteği
(6-11 ay, 100,000 iu, 12-59 ay 200,000 iu, 4-6 ayda bir)
(*WHO, 2011*)
- Kızamıkta mortalitenin %1'den fazla olduğu ülkelerde kızamık geçiren çocuklara
(*WHO, UNICEF*)
- <2 yaşı ağır kızamık, 2 doz 200,000 IU A vitamini mortalitede azalma
(*Cochrane, 2007, WHO'nun önerisine destek*)

Kimlere A Vitamini Desteği Gerekir ?

- Yağ malabsorpsiyonu
  - Kistik fibroz, çöliak hastalık, pankreas hastalığı, kolestatik karaciğer hastalığı
- Alım eksikliğinde
  - Vejeteryenler
  - Yumurta ve süt ürünleri
  - Sebze, meyve

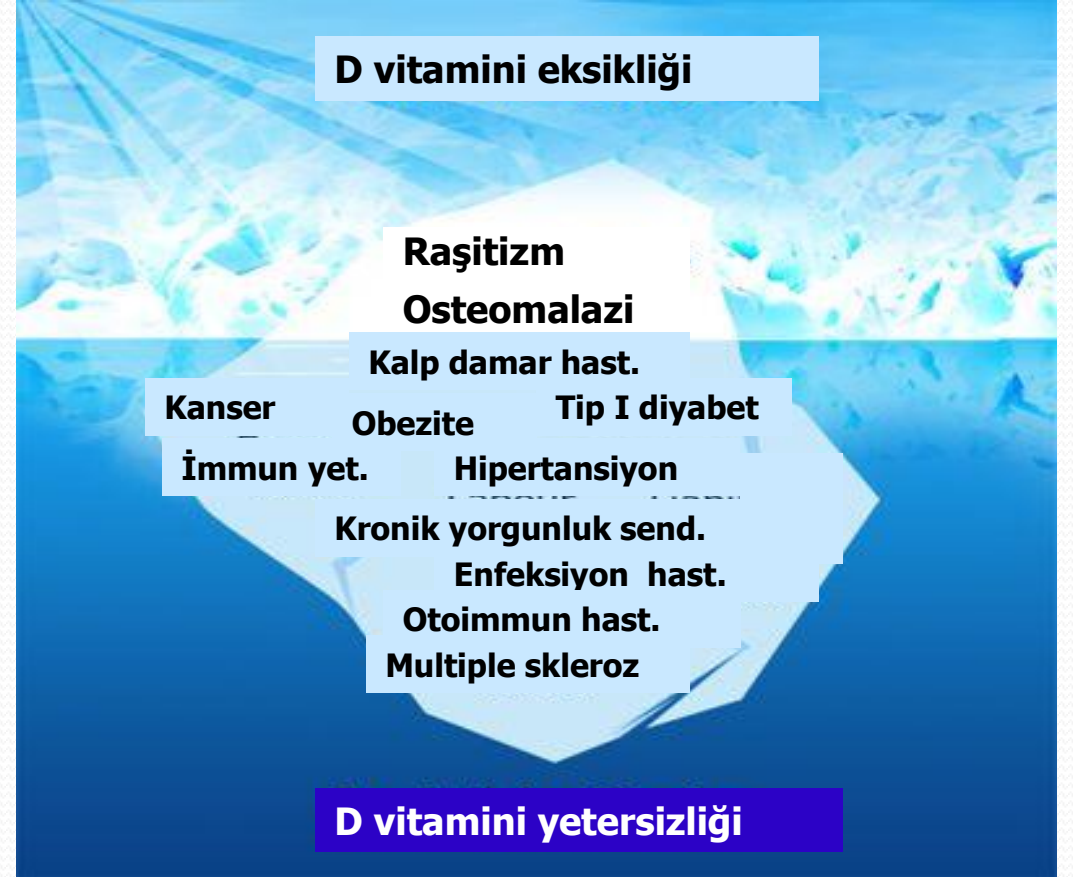
Hayvansal besinler (karaciğer, balık, yumurta, süt)
Koyu yeşil yapraklı sebzeler, turuncu ve sarı meyveler iyi kaynak

D Vitamini: Toplum Sağlığı Alarmı

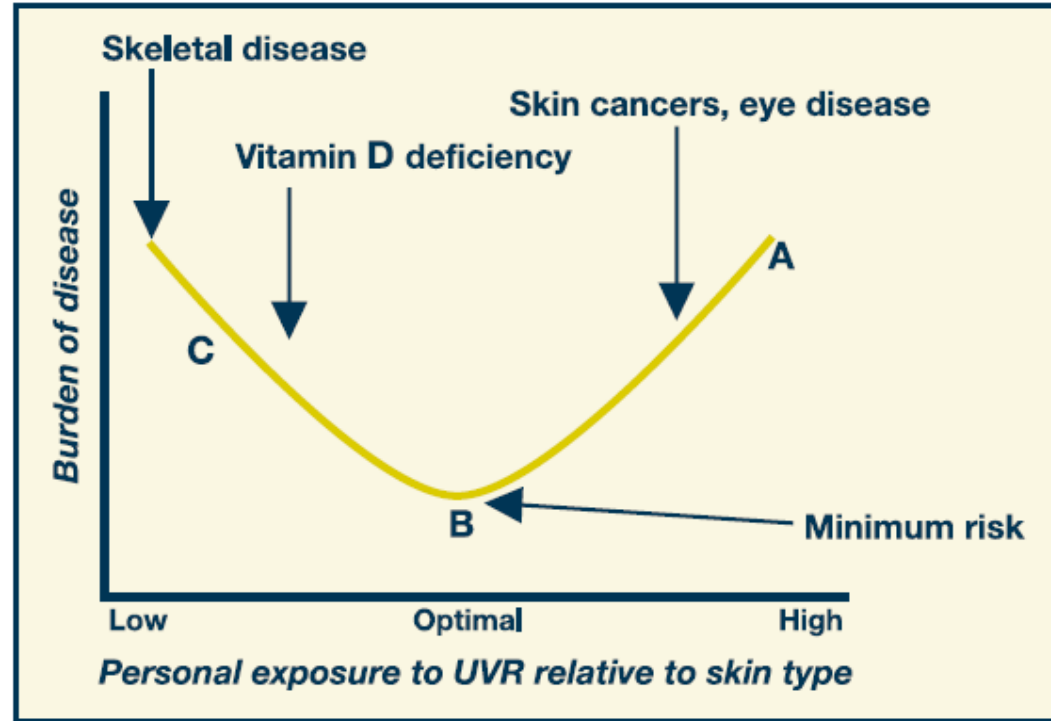
Son yıllarda “**Raşitizm**” vakalarında artış
“**İskelet sistemi**” dışı kronik hastalıklar ve enfeksiyonlardan koruyucu etkisi

**Eksiklik tanımını
öneriler değişti**

D Vitamini: Optimum Düzey Minimum Risk

- Güneş
- Doğal besinler
  - Besin destekleri
- Vitamin desteği

Lucas RM, Ponsonby A-L, Med J Aust 2002; 177 (11): 594-598.

- Gebelikte bebeğin **D vitamini** düzeyi, anne düzeyinin ~ %60-80'i
- Anne sütünde düzey **anne D vitamini** durumu ile ilişkili
- Emziren anneye **2000/4000 IU D vit** desteği bebeklerde 25(OH)D iyileşme

(Ala-Houhala, Arch Dis Child. 1986; 61:1159-1163)

(Hollis ve Wagner, Am J Clin Nutr 2004; 79: 717-726)

334 anneye 6400 IU/gün
D vit. desteği

bebeğin 400 IU/gün D
vit. alması ile eşdeğer

Yeterlilik tanımı

25(OH)D >50 nmol/L

(Hollis BW et al. Pediatrics 2015; 136: 1669)

Maternal Versus Infant Vitamin D Supplementation During Lactation: A Randomized Controlled Trial

Bruce W. Hollis, PhD¹, Carol L. Wagner, MD², Cynthia R. Howard, MD³, Myla Ebeling, RA⁴, Judy R. Shary, MS⁵, Pamela G. Smith, BSN⁶, Sarah N. Taylor, MD⁷, Kristen Morella, MS⁸, Ruth A. Lawrence, MD⁹, Thomas C. Hulsey, ScD¹⁰

OBJECTIVE: Compare effectiveness of maternal vitamin D₃ supplementation with 6400 IU per day alone to maternal and infant supplementation with 400 IU per day. [abstract](#)

METHODS: Exclusively lactating women living in Charleston, SC, or Rochester, NY, at 4 to 6 weeks postpartum were randomized to either 400, 2400, or 6400 IU vitamin D₃/day for 6 months. Breastfeeding infants in 400 IU group received oral 400 IU vitamin D₃/day; infants in 2400 and 6400 IU groups received 0 IU/day (placebo). Vitamin D deficiency was defined as 25-hydroxy-vitamin D (25(OH)D) <50 nmol/L. 2400 IU group ended in 2009 as greater infant deficiency occurred. Maternal serum vitamin D, 25(OH)D, calcium, and phosphorus concentrations and urinary calcium/creatinine ratios were measured at baseline then monthly, and infant blood parameters were measured at baseline and months 4 and 7.

RESULTS: Of the 334 mother-infant pairs in 400 IU and 6400 IU groups at enrollment, 216 (64.7%) were still breastfeeding at visit 1; 148 (44.3%) continued full breastfeeding to 4 months and 95 (28.4%) to 7 months. Vitamin D deficiency in breastfeeding infants was greatly affected by race. Compared with 400 IU vitamin D₃ per day, 6400 IU/day safely and significantly increased maternal vitamin D and 25(OH)D from baseline ($P < .0001$). Compared with breastfeeding infant 25(OH)D in the 400 IU group receiving supplement, infants in the 6400 IU group whose mothers only received supplement did not differ.

CONCLUSIONS: Maternal vitamin D supplementation with 6400 IU/day safely supplies breast milk with adequate vitamin D to satisfy her nursing infant's requirement and offers an alternate strategy to direct infant supplementation.

25(OH)Vitamin D Düzeyi

- Institute of Medicine (IOM) 2010
    - Eksiklik : < 30 nmol/L (<12 ng/ml)
    - Yetersizlik : 30-50 nmol/L (12-20 ng/ml)
    - Normal : > 50 nmol/L (>20 ng/ml)
- (>20 ng/ml toplumun en az %97.5'unun gereksinimini karşılar)

Çocuklarda D Vitamini Desteği Önerisi

İlk yaşta günde 400 IU
İlk yaştan sonra günde 600 IU

*Amerikan Pediatri Akademisi ve Beslenme Komitesi
(IOM, Dietary Reference Intakes for Calcium and Vitamin D, NAP, 2011)*

Astımlı çocuklarda D vitamini eksikliği daha sık

Effects of vitamin D levels on asthma control and severity in pre-school children

Turkeli A. ve ark, Eur Rev Med Pharmacol Sci 2016; 20(1): 26-36.

D vitamini desteği astım ataklarının sıklığını (%54), ve kortikosteroid tedavisi gereksinimini %31 azaltıyor

483 çalışmadan, 7 randomize kontrollü çalışmada, 955 vaka
D vit düzeyi < 25 nmol/L altında etki daha belirgin

Vitamin D supplementation to prevent asthma exacerbations: a systematic review and meta-analysis of individual participant data.

Lancet Respir Med 2017 Nov;5(11):881-890.

D vitamini eksikliği için risk artışı

Malabsorpsiyon

Obezite

D vit metabolizmasını etkileyen ilaç (antikonvülzan, glukokortikoidler, antifungal, antiretroviral) kullanımında

Hastalar 2-3 kat fazla D vit'ne gereksinim duyabilir, eksiklik için taranmalıdır

Pramyothina P, Holick MF. Vitamin D supplementation: Guidelines and evidence for subclinical deficiency. Curr Opin Gastroenterol 2012, 28:139-150.

D vitamini eksikliğinde tedavi

- Gastrointestinal fonksiyonları normal çocukta
2,000-5,000 IU/gün
- Malabsorpsiyon varsa 10,000- 25,000 IU/gün 2-4 hafta
- Önerilenden yüksek dozda D vitamini kullanımında
- Hastalık durumunda normal düzey sağlanana kadar
3 ayda bir **25-OH vit D düzeyi** ile izlem

E Vitamini

- Anne sütü gereksinimi karşılar
- Düşük doğum tartılı bebek, preterm riskli
- Protein enerji malnütrisyonu
- Yağ emiliminde bozukluk eksiklik nedeni

- Ataksi, nöropati, hemolitik anemi, miyopati, retinopati
  - Önerilen günlük miktarlar 3-10 mg α - tokoferol ekivalanı *(RDA 1989)*
  - Pretermde 25 IU/gün
- Bitkisel yağlar zengin kaynak

K vitamini

Her yenidoğan eksiklik adayı...

- Plasentadan geçişi kısıtlı
- Neonatal bağırsakta bakteri düzeyi düşük
- Doğumdan hemen sonra tüm bebeklere yenidoğanın klasik hemorajik hastalığının önlenmesi amacıyla, **0.5- 1.0 mg i.m.** K vitamini önerilir

*(Amerikan Pediatri Akademisi,
Pediatrics 2003;112:191-192)*

- Kemik sağlığında K2 vit D vit ile birlikte çalışır
- Çocuklar ve gençlerde eksiklikte
  - **Kemik yapımı** etkilenir
  - Kırık riski artar
- Yağ malabsorpsiyonu, uzamış ishal ve antibiyotik kullanımında destek gerekir

B Grubu (B₁, B₂, B₆, B₁₂, niasin, folat, pantotenat)

- **Et:** B₁, B₆, B₁₂, niasin
- **Süt:** B₂, B₁₂, niasin
- **Tam taneli tahıl:** B₁, B₂, B₆, niasin
- **Yeşil yapraklı sebze:** folat, pantotenat

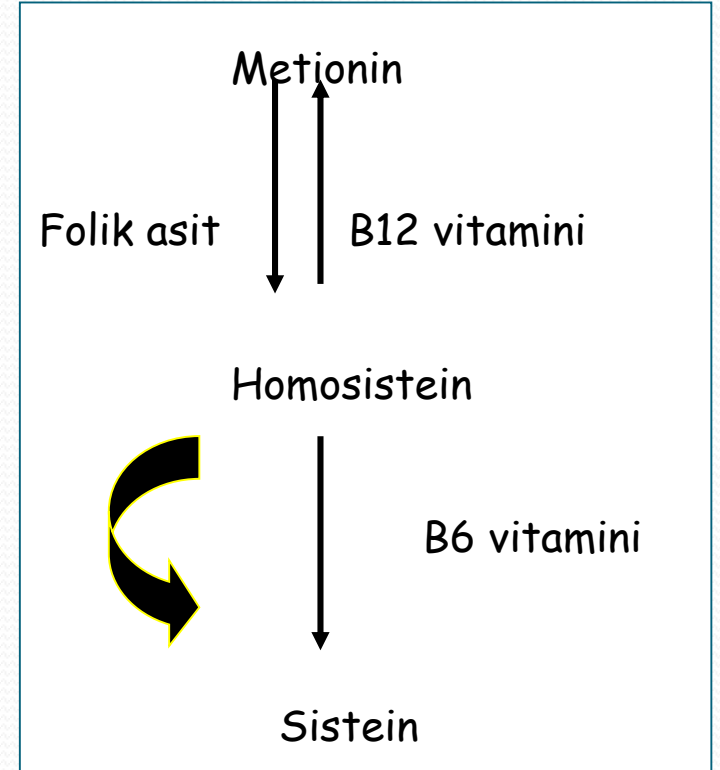
Genelde meyve ve sebzelerde
B₁, B₂, B₆ düşük

- Depolama, hazırlama, pişirmede kayıp fazla
- **Tam taneli tahıl ⇒ un**
B₁, B₂, B₆ kaybı %80
- Pişirme (folat, tiamin) kaybı
- Sınırdaki eksiklik halâ yaygın

B Vitaminleri Eksikliği

- 1968'de Boston'lu patoloğ
  - İnme nedeniyle kaybedilen iki çocukta homosistein artışı
- Folik asit, B6 vitamini, B12 vitamini eks.
  - Hiperhomosisteinemi nedeni
- Tromboz ve inme riskinde artış

6 aylık, kız

- Hırıltı nedeniyle başvuru
- Solukluk
- **Hb: 4.4g/dL, Hct: %13.8** ⇒ Acil transfüzyon
- Tek başına anne sütü ile besleniyor
- Anne katı vejeteryen
- **B12: <60** (n: 179-1162 pg/ml)
- Folat: N

- Baş kontrolü, göz kontağı, sese yönelme yok
- Tüm gelişim basamakları <1 ay
- TANI: **Ağır B12 eksikliği**
- B12 eksikliğine bağlı
  - Anemi tedavi ile düzelir
  - Nörolojik bulgu kalıcı hasar nedeni

Vitamin B-12 status in infancy is positively associated with development and cognitive functioning 5 y later in Nepalese children¹

Ingrid Kvestad,² Mari Hysing,² Merina Shrestha,³ Manjeswori Ulak,³ Andrew L Thorne-Lyman,⁴⁻⁶ Sigrun Henjum,⁷ Per M Ueland,^{8,10} Øyvind Midttun,¹¹ Wafaie Fawzi,⁶ Ram K Chandyo,³ Prakash S Shrestha,³ and Tor A Strand^{9,12*}

- 320 çocukta (2-12 ay) B-12 vitamini durumu ile 5 yıl sonraki gelişim ve bilişsel işlevsellik arasındaki ilişki
- Bebeklikte B-12 vit, homosistein (tHcy) ve metilmalonik asit (MMA) değerlendirildi
- Düşük B₁₂, yüksek MMA ve tHcy, 5 yaşta problem çözme puanlarında düşüş ve kötü nörogelişimle ilişkili

B12 eksikliğinden ne zaman şüphelenelim?

- Açıklanamayan
  - Anemi
  - Nöropsikiyatrik bulgu
- Gastrointestinal sistem bulguları
  - İştahsızlık, glossit, ishal
- Riskli gruplar
  - Vejeteryenler /kısıtlı diyet tüketenler
  - Annede eksiklik varsa tek başına anne sütüyle beslenme
  - Gastrointestinal hastalık
  - Otoimmün hastalıklar (Graves, tirodit, multiple skleroz)
  - İlaç kullanımı (Proton pompa inhibitörleri, H₂-resp. blokerleri)

B vitaminleri Eksikliği

TIAMİN:

- Karbonhidrattan zengin beslenmede gereksinim artar
- **Vejeteryen** annenin sütü tiaminden fakir
- Annede nütrisyonel eksiklikte, total parenteral beslenmede destek gerekir
- **Beriberi:** Nörolojik bulgu (nöropati, Wernicke ensefalopatisi, Korsakoff psikozu), kardiyovasküler hastalık

RİBOFLAVİN:

- Cilt bulguları, dermatit, stomatit

PIRİDOKSİN:

- Dermatit, nörolojik, hematolojik, gastrointestinal bulgular

Folik asit eksikliği

Dünyada

- Yılda 200,000 ağır özürlü bebek doğumu
- Damar hastalıklarından ölümlerin 1:10

Türkiye

- Folik asit eksikliği nedeniyle yılda 3000 nöral tüp defekti

*UNICEF- Vitamin & Mineral Deficiency
Global Progress Report*

Folik asit

- Gereksinimde artış, diyetle yetersizlik, artmış kayıp
  - Gebelik, laktasyon
  - Malabsorbsiyon
  - Diyaliz
  - Karaciğer hastalığı
  - Bazı anemiler
  - İlaçlar (Antikonvülzanlar, Metformin, Sulfasalazin, Metotreksat)

Folik asit

- Gebelikte folik asit desteği (600 μ g)
  - Konjenital anomali riski azalır
  - Pediatrik kanser insidansında azalma
- Tromboz ve inme riskinde artış
  - Homosistein yüksekliği
- Günde en az 400 μ g öneriliyor
  - Diyetle sağlamak güç
  - Tahılların desteklenmesi
- Emziren anne 500 μ g almalı

C Vitamini

- Antioksidan
- Demir emilimine yardımcı
- Yanık, travma, enfeksiyonlarda gereksinim artar
- Anne sütündeki miktar yeterli
- 9 aydan büyük inek sütü ile beslenen bebekler eğer C vitamininden zengin besin tüketmiyorsa, destek gerekir

C Vitamini: Solunum Yolu Enfeksiyonları

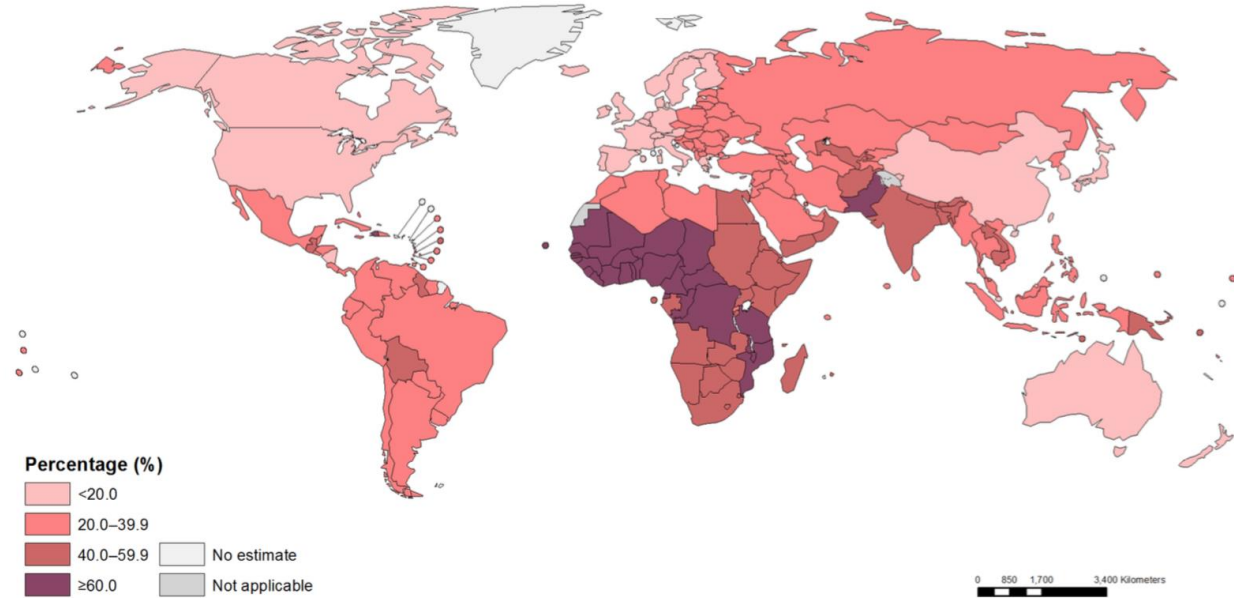
- Yüksek doz, immun sistemi destekleyerek soğuk algınlığını önler
(Linus Pauling, 1971)
- ÜSYE korunmada etkili değil
  - Günde >200 mg, 11350 vaka, 30 çalışma
(DouglasRM, Cochrane, 2000)
- Enfeksiyon başladıktan sonra megadoz (8-10 g/gün) süre ve şiddeti değiştirmiyor
- ASYE korunma ve tedavide etkinliği gösterilememiş
(Cochrane)

DEMİR

Eksikliği dünyada en yaygın beslenme bozukluğu

- Süt çocuklarında
6-10 mg/gün
- Çocuklarda
10-15 mg/gün
(RDA 1989)

Global estimates of the prevalence of anaemia in infants and children aged 6–59 months, 2011

Source: WHO. The global anaemia prevalence in 2011. Geneva: World Health Organization; 2015.

Anne sütü ile beslenen bebeklere demir desteği gerekli mi?

- Anne sütünde demir

0.3-0.5 mg/dl (%50-100' emilebilir)

- Sağlıklı, term, tek başına anne style beslenen bebeklere ilk 4 ayda rutin demir desteği güvenli ve gerekli değildir.
- Bu bebeklere 4. aydan itibaren, 1 mg/kg/gün **demir desteği, demirden zengin tamamlayıcı besinler** başlanıncaya kadar verilmeli

Demir desteği ne zaman gerekir ?

- Tamamlayıcı besinler demirden zengin değilse **desteğe devam**

(AAP, 2010)

- Formül sütlerde 10-12 mg/L demir, destek gerekmez

(Kanıt düzeyi: A, randomize kontrollü çalışmalar)

- Pretermlere 1. aydan itibaren 12 ay 2 mg/kg/gün demir desteği

Demir desteği ne zaman önerilebilir?

- 12 aylık çocuklarda demir durumu **Hb tayini** ile değerlendirilmesi,
- Eksiklik saptanırsa destek

(AAP, 2010)

Kırmızı et, demir destekli tahıllar, demirden zengin sebzeler ve emilimi arttıran C vitamini içeren meyveler tüketilmeli

Demir Destegi Önerisi DSÖ 2016

Öneri düzeyi yüksek

Demir eksikliği anemisi sıklığı $> \%20$

6-23 ay

- 10-12.5 mg/gün elemental demir (yılda 3 ay)
- Kanıt düzeyi orta

24-59 ay

- 30 mg/gün elemental demir (yılda 3 ay)
- Kanıt düzeyi zayıf

> 60 ay

- 30-60 mg/gün elemental demir (yılda 3 ay)
- Kanıt düzeyi yüksek

Çinko Gereksinimi (İlk Yaş)

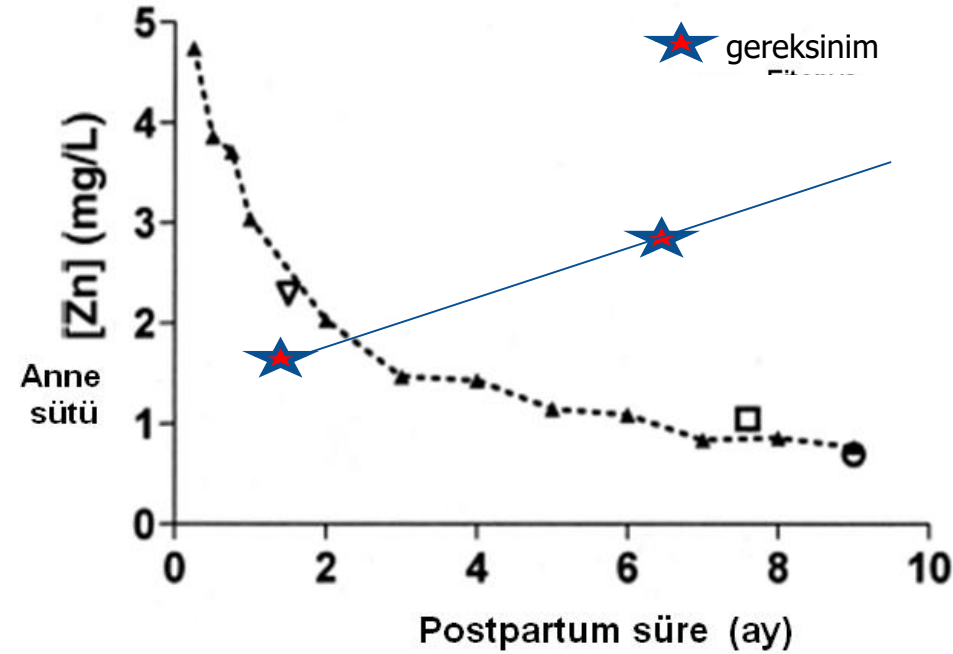
- Anne sütü çinko içeriği yaşla azalır
- 6. aydan sonra anne sütü gereksinimi karşılamaz
- 9-11 aylık dönemde çinko gereksiniminin %75-100 'ü tamamlayıcı besinlerden karşılanmalı (WHO)

Ankara Altındağ'da 5-16 yaşta %27.8 eksiklik

Zinc deficiency in the pediatric age group is common but underevaluated

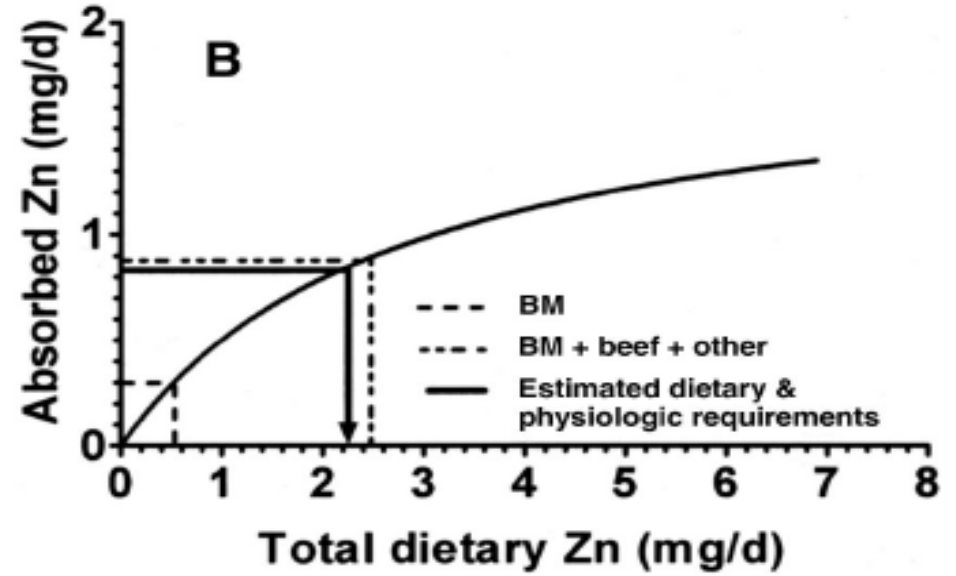
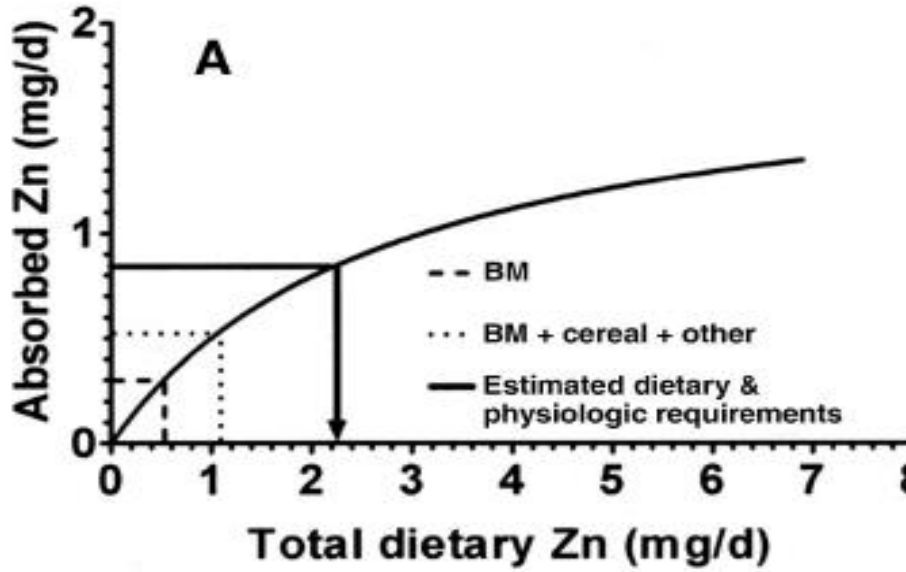
Vurallı D, Tümer L, Hasanoğlu A. World J Pediatr 2017; 13(4): 360-6.

Anne sütünde çinko

Krebs NF et al, Am J Clin Nutr 1995;61:1030-6

7 aylık çocukta çinko gereksinimi

Hambidge KM et al, J Pediatr 2006;149(suppl):S64-8

- Demir ve çinko emilimini arttırmak için evde hazırlanan besinlerde fitat azaltıcı fermentasyon, çimlendirme, ıslatma uygulanabilir
- C vitamininden zengin besinler
- Et, karaciğer, kabuklu deniz ürünleri, yumurta sarısı gibi hayvansal ürünler zengin

Çinko Eksikliği İçin Riskli Gruplar

- Çocuk ve adolesanlar
- Gebeler, emziren kadınlar
- Vejeteryenler
- Total parenteral beslenme
- Malnütrisyon
- Diyare ve malabsorpsiyona neden olan hastalıklar

- Gelişmekte olan ülkelerde sorun
- **Hafif ve orta derecede eksiklik büyümeyi etkileyebilir**
Destekle 6-12. ayda büyüme hızında artış

(Umeta M. Lancet, 2000)

- Eksiklik yoksa destek büyümeyi hızlandırmaz

(Manuel R. Curr Opin Clin Nutr Metab Care, 2006)

Çinko desteği

- **Gelişmekte olan ÷lkelerde:**

- Akut ve persistan ishalin süresini ve ağırlığını azaltıyor

(Haider BA, Food Nutr Bull 2009)

- Pnömoni insidansı (%41), diyare insidansı (%25) azalıyor

(Butta ZA et al. J Pediatr, 1999)

- Meksika ve Türkiye'de destek akut ishale morbiditeyi etkilemiyor

(Boran et al. Arch Dis Child, 2006; Long et al. Am J Clin Nutr, 2006)

- **Mortaliteye etkisi:**

- 42,546 çocukta (5-10 mg gün çinko desteği 1-12 ay mortalitesinde değişiklik yok, 12-48 ay mortalitesi % 18 azalıyor, toplam mortalite %10 azalıyor)

(Sazawal et al. Lancet, 2007)

Kalsiyum

İlk yaşta → Anne sütü optimum kaynak

Kalıcı kemik kitlesinin %3-4'ü oluşur

Fazla kalsiyum alımın uzun dönem kemik kitlesine katkısına dair kanıt yok

Kalsiyumun kemiğe mobilizasyonunda D ve K vitamini önemli

6. aydan sonra yoğurt ve peynir ilave kalsiyum kaynağı

Kalsiyum içerikleri

Süt (1 fincan)	246 mg
Yoğurt (1 kase)	258 mg
Peynir (30 g)	202 mg

Yaş	Kalsiyum alımı (mg/gün)
0-6 ay	210
7-12 ay	270
1-3 y	500
4-8 y	800
9-18 y	1300
19-50 y	1000
50->70 y	1200

Food and Nutrition Board, Önerilen günlük kalsiyum alımı

Sebze ve meyveler kalsiyum emilimini sağlayan potasyum ve bikarbonat içerir

Neonatal Thyroid-Stimulating Hormone Screening as a Monitoring Tool for Iodine Deficiency in Turkey

Nilgün Çaylan¹, Başak Tezel¹, Sema Özbaş¹, Nuran Şahin¹, Şirin Aydın¹, Deniz Acıcan¹,
Bekir Keskinlik²

¹Public Health Institution of Turkey, Department of Child and Adolescent Health, Ankara, Turkey

²Public Health Institution of Turkey, Non-communicable Diseases and Cancer Vice Presidency, Ankara, Turkey

Neonatal hipotiroidi taraması sonuçları Türkiye'de hafif iyot eksikliği olabileceğini gösteriyor

Anne sütü alan 9-11 aylık çocuğun tamamlayıcı besinlerle alması gereken vitamin ve mineraller

Demir ve çinko gereksiniminin %98'inin tamamlayıcı besinlerden alınmalı (WHO, FAO)

Toplam gereksinimin %'si

- Demir, çinko, niasin 75-100
- Kalsiyum, tiamin 50-75
- Bakır, riboflavin 25-50
- A vitamini 12

B6, B2, folat, E vitamini, iyot, selenyum'da sorun olabilir

Tek Başına Anne Sütü ile Beslenen Bebeklerde

- Annede beslenme yetersizliği yoksa
- D ve K vitamini hariç diğer vitaminlerin eksikliği nadir
- Anne sütünde tiamin, B6, B12 ve niasin annenin beslenmesi ile ilişkili
- Hayvansal besin tüketimi yetersizse çinko, kalsiyum ve B12 vitamini eksikliği riski artar

Sağlıklı, anne sütü ile beslenen, beslenme yetersizliği olmayan annenin bebeğinde, vitamin eksikliği riski düşüktür, destek gerekli değildir

Süt ocuğunda Vitamin Mineral Desteği

- Emzirilen süt çocuğunda annede/bebekte beslenme yetersizliği varsa
- Anne sütü ile beslenmeyen günde 500 ml'den az formül süt tüketen ocuklar
- Riskli ocuklar
  - Preterm, göçmen, kısıtlı diyet, vejeteryen

Adölesanlarda vitamin mineral eksikliği

- Demir eksikliği yaygın
  - Irk, cinsiyet, sosyoekonomik düzeyden bağımsız
- Sporcu anemisine dikkat
- Folat eksikliği
  - Gereksinim artışı, yetersiz sebze, meyve tüketimi
- Kalsiyum ve D vitamini eksikliği
  - Osteoporoz, osteopeni

Hasta Çocuklarda Vitamin Mineral Gereksinimi

- Kronik hastalıklar
  - Kistik fibroz, inflamatuvar bağırsak hastalığı, karaciğer hastalığı
- Akut ishal
- Üst ve alt solunum yolu enfeksiyonları
- Astım
- Allerjik hastalıklar
- Protein enerji malnütrisyonu
- Malabsorpsiyon sendromları
- Yoğun bakımdaki kritik hastalar
- Doğumsal metabolik hastalıklar
- Onkolojik hastalıklar

Kronik ishal ve malabsorpsiyon

- Çöliak hastalığı
  - Yağda eriyen vitaminler, B6, B12, folat, çinko, demir, selenyum
- Kısa bağırsak sendromu
  - Yağda eriyen vitaminler, B12, magnezyum
- Kistik fibroz
  - Yağda eriyen vitaminler

Malnütrisyonlu çocuklarda

- A vitamini eksikliği, demir eksikliği anemisi ve boy kısalığı ile birlikte görülür
- A vitamini desteği intestinal demir emilimini arttırarak demir eksikliği anemisinin bulgularını düzeltir
- Boy kısalığı varsa çinko desteği faydalı

Ağır malnütrisyonunda vitamin-mineral desteği (DSÖ)

- A vitamini (göz bulguları varsa 1, 2 ve 14. günde uygulanır)
  - 0-5 ay → 50,000 IU
  - 6-12 ay → 100,000 IU
  - > 1yaş → 200,000 IU
- En az iki hafta süreyle:
  - Multivitamin desteği
  - Folik asit (1 mg/gün) (1. Gün 5 mg)
  - Çinko (2 mg/kg/gün)
  - Bakır (0.3 mg/kg/gün)
  - Demir tartı almaya başlayınca (3 mg/kg/gün)

İlaç kullanımına bağlı vitamin eksiklikleri

- Mineral yağlar: **A vitamini**
- Kolestiramin: **D, E, K vitamini, folik asit**
- Antikonvülzanlar (fenitoin, fenobarbital, karbamezapin): **D vit.**
- Antibiyotikler: **K vitamini**
- Loop diüretikleri: **B₁ vitamini**
- Proton pompa inhibitörleri, antiasitler: **B₁₂ vitamini**
- İzoniazid: **Niasin, piridoksin**
- Metotreksat, sulfasalazin: **Folik asit**

Vitamin mineral eksikliği için riskli, destekten yararlanabilen çocuk ve adölesanlar

- İştahsızlık, anoreksiya
- Seçici beslenme
- Yetersiz süt ve süt ürünü tüketimi
- Sosyo ekonomik riskli grup, ihmal ve istismar
- Obezite tedavisi
- Düşük tartılı çocuklar

Vitamin mineral desteğinde
yarardan çok zarar vermemek için

Önerilen miktarlar
günlük gereksinimi aşmamalı

Sonuç

- Çocuklar vitamin ve mineral eksiklikleri için yüksek riskli bir gruptur
- Özellikle hızlı büyüme dönemlerinde bu açıdan dikkatli değerlendirilmeleri gerekir
- Destek eksikliğinin olmamasını güvenceye alır
- Yetersiz ve dengesiz beslenmenin eksikliklerini karşılamaz

"Let Food be Thy Medicine"

Hippocrates

Dikkatiniz için teşekkürler